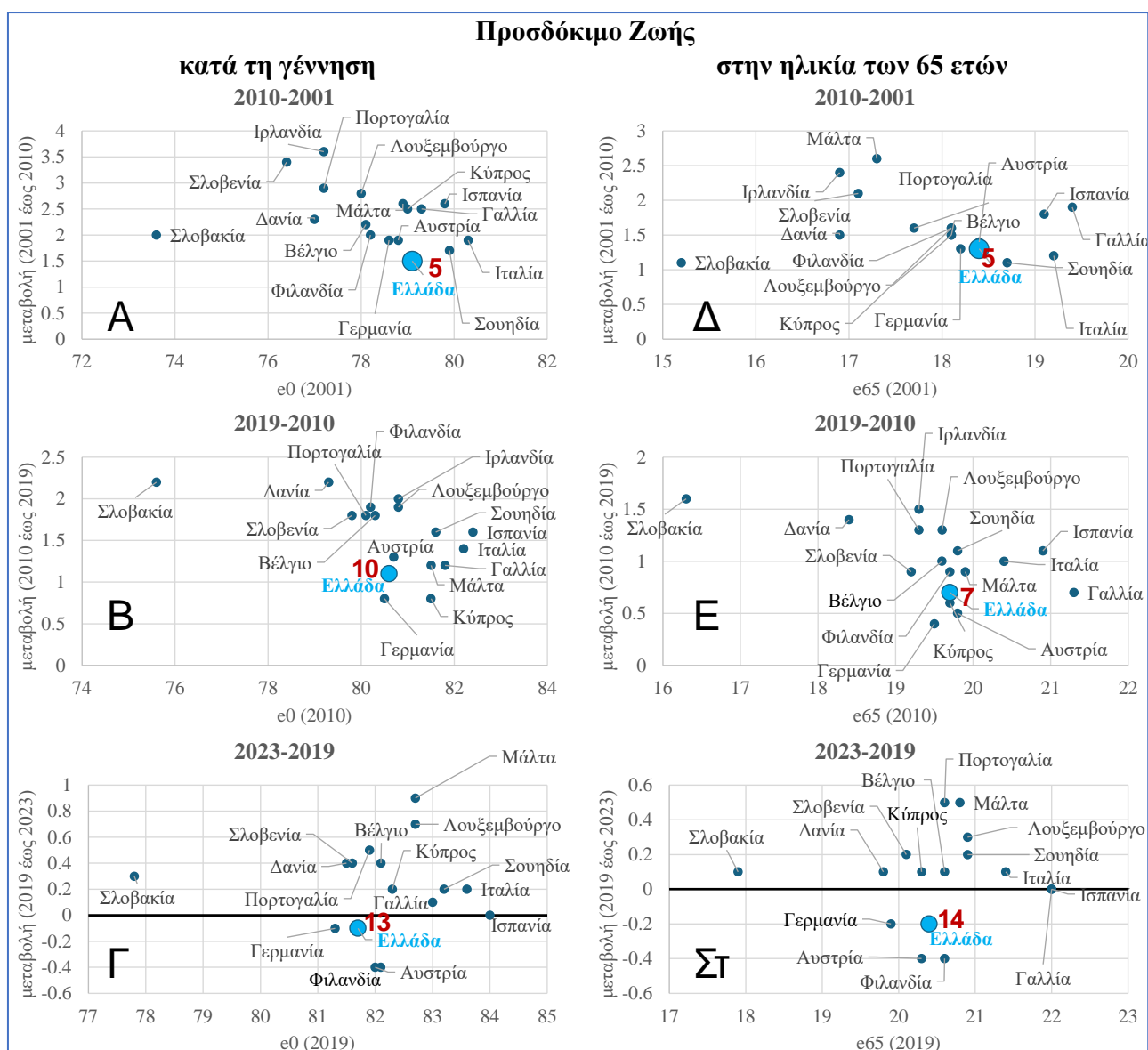

FOCUS 4, 2025

Η εξέλιξη των προσδόκιμων ζωής στην Ελλάδα, μια σταθερή επιβράδυνση των κερδών μετά το 2000 Κωνσταντίνος Ν. Ζαφείρης *

Η θνησιμότητα σήμερα έχει υποχωρήσει σημαντικά, με τα μεγαλύτερα «κέρδη» να καταγράφονται στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Πρόκειται για μια πορεία η οποία συνεχίζεται σχεδόν απρόσκοπτα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις που αφορούν τις τάσεις και την ένταση του φαινομένου. Σκοπός του άρθρου αυτού είναι, βασιζόμενοι στα δεδομένα της EUROSTAT (<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>), να παρουσιάσουμε τις σύγχρονες τάσεις στην Ελλάδα, συγκρίνοντας την με άλλες 16 χώρες, οι οποίες όλες -με εξαίρεση την Σουηδία- είναι μέλη της ευρωζώνης. Για λόγους απλούστευσης χρησιμοποιούνται τα προσδόκιμα ζωής στη γέννηση και στα 65 έτη (e0 και e65 αντίστοιχα) για τον συνολικό πληθυσμό (άνδρες και γυναίκες), χωρίς να γίνεται κατά φύλο διάκριση. Η παρουσίαση δε των αποτελεσμάτων γίνεται λαμβάνοντας υπόψη 4 χρονικές τομές και 3 περιόδους.

Γράφημα 1: Προσδόκιμα ζωής στη γέννηση και στα 65 έτη (οριζόντιος άξονας) και μεταβολές ανάμεσα στην αρχή και το τέλος κάθε περιόδου (οριζόντιος άξονας). Με μπλε η θέση της Ελλάδας στην κατάταξη των προσδόκιμων στις 16 χώρες

* Καθηγητής Δημογραφίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο, ιδρυτικό μέλος του ΙΔΕΜ, kzafiris@he.duth.gr

Εξετάζοντας τα κέρδη ζωής στις προαναφερθείσες χώρες ανάμεσα στην αρχή και το τέλος των δυο πρώτων περιόδων, δηλαδή ανάμεσα στο 2001 και το 2010 καθώς και ανάμεσα στο 2010 και το 2019 (βλ. κάθετο άξονα των **1^Α/1^Β** και **1^Α/1^Ε**), θα διαπιστώσουμε ότι η χώρα μας εντάσσεται κάθε φορά στην ομάδα εκείνη που έχει τα λιγότερα κέρδη ζωής, ενώ προσμετρώντας τις ίδιες διαφορές μεταξύ του 2023 -προσωρινά δεδομένα- και του 2019, δηλαδή πριν και μετά την πανδημία (**Γραφήματα 1^Γ/1^{ΣΤ}**, κάθετος άξονας), φαίνεται ότι ενώ στις περισσότερες χώρες τα προσδόκιμα το 2023 έχουν επανέλθει στα προ της πανδημίας επίπεδα -ή είναι και υψηλότερα-, στην Ελλάδα και σε κάποιες άλλες χώρες (Γερμανία, Αυστρία, κλπ.) τα προσδόκιμα ζωής στη γέννηση και στα 65 έτη το 2023 είναι χαμηλότερα των αντίστοιχων του 2019.

Κρίνοντας δε από την εξέλιξη της μέσης διάρκεια ζωής (**Γράφημα 1^Α**, οριζόντιος άξονας), φαίνεται ότι το 2001 το προσδόκιμο ζωής στη γέννηση (e_0) ήταν σχετικά υψηλό στη χώρα μας, καθώς αυτή βρισκόταν στην 5^η καλύτερη θέση ($e_0=79,1$ έτη) με τον δείκτη αυτόν να υπολείπεται κατά 1,3 έτη της Ιταλίας που είχε και το υψηλότερο προσδόκιμο ($e_0=80,3$ έτη), ενώ το χαμηλότερο καταγραφόταν στη Σλοβακία με μόλις 73,6 έτη. Ωστόσο, προχωρώντας προς τα τέλη της δεκαετίας, καθώς τα κέρδη σε έτη ζωής μας είναι μικρότερα από πολλές άλλες χώρες, υποχωρήσαμε το 2010 στη 10^η θέση της κατάταξης ($e_0=80,6$ έτη, **Γράφημα 1^Β**, οριζόντιος άξονας). Εντύπωση δε προκαλεί ότι άλλες χώρες με υψηλότερα προσδόκιμα από τα δικά μας τόσο το 2001 όσο και το 2011 (π.χ. η Ισπανία και η Ιταλία) αυξήσαν ταχύτερα από την Ελλάδα την e_0 ενώ θα αναμενόταν το αντίθετο (όσο υψηλότερη είναι η μέση διάρκεια ζωής σε μια χώρα τόσο δυσκολότερα αυξάνεται). Η τάση επιβράδυνσης των κερδών στη χώρα μας συνεχίζεται καθώς η Ελλάδα βρίσκεται το 2019 με ένα προσδόκιμο ζωής στη γέννηση (81,7 έτη) στην 13^η θέση, έχοντας με την Γερμανία, την Αυστρία και την Κύπρο τα λιγότερα κέρδη ανάμεσα στο 2010 και το 2019. Ανάλογες δε διαπιστώσεις μπορούν να γίνουν εξετάζοντας και τη μέση διάρκεια ζωής στα 65 έτη (**Γραφήματα 1^Δ/1^{ΣΤ}**).

Από την έως τώρα παρουσίαση είναι φανερό ότι η χώρα μας αδυνατεί να ακολουθήσει τις εξελίξεις στη μείωση της θνησιμότητας που καταγράφονται σε πολλές άλλες χώρες, με αποτέλεσμα το 2019 να χάσει την «προνομιακή» θέση που κατείχε 20 χρόνια πριν.

Το ερώτημα που αυτονόητα τίθεται αφορά τις αιτίες της διαφοροποιημένης αυτής πορείας μας. Η πιο αργή σε σχέση με άλλες χώρες αύξηση των κερδών σε έτη ζωής οφείλεται, κυρίως, στη λιγότερο -σε σχέση με τις χώρες αυτές- αποτελεσματική αντιμετώπιση των δύο μεγάλων ομάδων αιτών θανάτου (παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος και καρκίνοι) που θίγουν τις ώριμες και μεγάλες ηλικίες. Η μη αποτελεσματική αυτή αντιμετώπιση αντικατοπτρίζει τις αδυναμίες (κυρίως ελλιπής διάγνωση - πρόληψη και περίθαλψη των χρόνιων παθήσεων) του συστήματος υγείας στην Ελλάδα, μια χώρα που έχει και από τα υψηλότερα επίπεδα αυτό-αναφερόμενων μη καλυπτόμενων αναγκών ιατρικής περίθαλψης στην Ε.Ε. Οι αδυναμίες αυτές εκτίθενται αναλυτικά σε όλες τις πρόσφατες εκθέσεις του ΟΟΣΑ και της Ε.Ε. (*Η κατάσταση της υγείας στην ΕΕ: Ελλάδα, προφίλ υγείας, 2019-2023*). Στις εκθέσεις αυτές αναφέρονται ανάμεσα στα άλλα οι πολύ χαμηλότερες -με εξαίρεση τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες- δημόσιες δαπάνες για την υγεία, το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό συμμετοχής των νοικοκυρών στις δαπάνες για την υγειονομική περίθαλψη (γεγονός που εγείρει σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά την ισότητα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές), οι εξαιρετικά περιορισμένοι πόροι που διατίθενται για την πρόληψη, η ανισορροπία στην κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της υγείας, τόσο από γεωγραφική άποψη όσο και από την άποψη του φάσματος ειδικοτήτων, η μη ολοκλήρωση του συστήματος πρωτοβάθμιας φροντίδας με στόχο την παροχή αποτελεσματικής, έγκαιρης και συντονισμένης θεραπευτικής αγωγής σε ασθενείς με χρόνιες παθήσεις (το σύστημα υγείας μας βασίζεται ακόμη κυρίως, στη νοσοκομειακή και στην εξειδικευμένη ιατρική περίθαλψη) καθώς και τα προβλήματα που υπάρχουν λόγω των υψηλών επιπέδων λοιμώξεων που σχετίζονται με τους χώρους παροχής υπηρεσιών.....